

Az Oktatásügyi Minisztérium Szemléltető Filmkirendeltsége
diafilm sorozatából

161. szám

A XVII. SZ. ANGOL POLGÁRI FORRADALOM.

Történelmi sorozat: 17.

Készült: 1955.

I. Képjegyzék:

1. I. Jakab angol király. A XVII. századi flandriai festőiskola műve.
2. I. Károly és felesége ünnepi lakománál. Van Bassan festménye után.
3. I. Károly angol király. Van Dyck festménye. /Tükörképek/
4. Laud érsek, a klerikális reakció vezére. Van Dyck festménye után.
5. Strafford gróf, a feudális reakció vezetőpolitikusa. Van Dyck festménye.
6. Gentleman és felesége. /A gentleman: a főurak alatt álló született nemesség általános megjelölése./
7. Polgár és felesége.
8. Southwark /városrész/, a londoni hid, a City és a Tower.
9. A parlament ülése. Anglia nagy pecsétjének hátlapja.
10. John Hampdennek, a parlamenti ellenzék vezérének arcképe, cimere és aláírása.
11. John Pymnek, a parlamenti ellenzék másik vezérének arcképe, cimere és aláírása. Cooper miniatűrje.
12. Milton, az angol forradalom költője és publicistája.
13. A 62 éves Milton és aláírása. Faithane rajza.
14. Stafford gróf kivégzése Londonban. Hollar rézmetszete.
15. A londoni Tower, a királyi zsarnokság szimbóluma. Hollar rézmetszete.
16. Anglia a polgárháború idején.
17. Zsoldos lándzsával és muskétával.
18. Lovag, gyalogos.
19. Lándzsás és dzsidás katona.
20. Rupert herceg, a királyi erők főparancsnoka. Lely festménye.
21. Lord Fairfaxnek, a parlamenti seregek főparancsnokának arcképe és aláírása. Hoskins miniatűrje.
22. Oliver Cromwell ifjúkori képe.
23. Oliver Cromwell. Lovaskép egy pecsétről.
24. A naseby-i csata.
25. I. Károly kivégzése 1649. jan. 30-án.

5612528/161

- 1 -

26. An angol ferradalem osztályharcainak menete.
27. Cromwell bevonulása Londonba a II. Károlyon aratott győzelme után.
28. Holland hadihajók. Hollar rajza után.
29. A "tenger ura" nevű angol hadihajó.
30. Oliver Cromwell. Lely festménye. /1653/
31. Cromwell mint protektor. Faithorne allegórikus képe.
32. A protektorátus érme /1653/
33. Anglia nagypecsétje a protektorátus kikiáltása után.
34. Monk tábornok, a királypárti lázadó. Lely festménye után.
35. II. Károly angol király. Lely festménye.

II. Ismertető.

/1/

A feudális abszolútizmus rendszere Angliában a XVI-XVII. század fordulóján válságba került. Különösen kiéleződött a feudális és burzsoa erők harca Erzsébet királyné utóda, a Stuart házból származó I. Jakab uralkodása idején. /1603-1625/. Képünk I. Jakab angol királyt, a feudális abszolútizmus konok és korlátolt képviselőjét mutatja be, aki nem akarta észrevenni, hogy az angol feudális abszolútizmus fölött eljárt az idő. A festmény a XVII. századi flamand festőiskola műve.

/2/

A feudális és burzsoa erők harca tovább fokozódott I. Jakab fia és utóda, I. Károly uralkodása alatt /1625-1649/. A parlament, a burzsoázia és az új nemesség törvényhozó testülete, egyre növekvő elégedetlenséggel nézte Károly sikertelen francia barát külpolitikáját, önkényes adókiivetéseit és letartóztatásait. Az angol közvéleményt felháborította a király fényűző udvartartása és pazarló, költséges életmódja. Képünk -Van Bassan festménye nyomán- I. Károlyt és feleségét mutatja be ünnepi lakománál.

/3/

Ezen a képen magát a királyt, I. Károlyt láthatjuk. A kép a világhírű Van Dyck műve, aki udvari festője volt I. Károlynak.

/4-5/

I. Károly - a növekvő ellenállás láttán - 1629-ben feloszlatta a parlamentet és 11 évig nem hívta össze. Ez a 11 esztendő a legsötétebb reakció ideje volt. A király és tanácsosai - köztük elsősorban

Laud érsek /4. kép/
és Stafford gróf /5. kép/

- saját kifejezésük szerint - "mindenre való tekintet nélkül kormányoztak." Mindkét kép Van Dyck műve.

/6-7/

Az 1620-30-as években pusztító gazdasági válság és politikai csőd hatására az egész angol társadalom forrongani kezdett a burzsoáziától, az új nemességtől kezdve a városi kispolgárságon és előproletáriátuson át egészen a falusi parasztokig és nincstelenekig. Az országban rohamosan érlelődött a forradalmi helyzet. Képeink a kitörőben lévő forradalom vezető osztályait mutatják és pedíg

egy gentlemant és feleségét /6.kép/
és egy polgárt és feleségét /7.kép/.

/8/

Képünk a forradalmi események legfőbb színterét, Londont mutatja és pedíg: a déli városrészt, a Stothwarkot, a híres londoni hidat, a Cityt, a burzsoázia és a feudális erők központját, a Towert.

/9/

A forradalmi vihar kitörésére az első jelet a skót felkelés adta meg. Minthogy I. Károlynak a skótok visszaverésére nem volt sem elegendő pénze, sem katonája, 11 évi szünet után, 1640-ben kénytelen volt összehívni a parlamentet. Képünk az üléselő parlamenti mutatja, az Anglia nagy pecsétjének hátlapján lévő metszet után.

/10-11/

A parlamentben a király ellenzéke, a burzsoázia és ujnemesség képviselői jutottak többségre. Vezérek:

John Hampden /10.kép/, akinek arcképét, címerét és aláírását láthatjuk ezen a képen, és

John Pym /11.kép/. Pym képe, cimere és aláírása Cooper miniatűrje nyomán készült.

/12-13/

Következő képeink Miltent, az angol forradalom legnagyobb költőjét és publicistáját, az "Elveszett paradicsom" világhírű szerzőjét mutatják be.

Az első kép /12.kép/ egykoru metszet.

A második kép /13.kép/ Faithane rajza nyomán, 62 éves korában mutatja be a nagy költő képmását és aláírását.

/14/

Az 1640 novemberében összeült ún. Hosszu Parlament első feladatának a királyi abszolútizmus felszámolását tekintette. Evégből először a királyi mindenhatóság gyűlölt képviselőivel, Stafford gróffal és Laud érsekkel számolt le. Mindkettőt hazafeladás címén vád alá helyezték, és előbb Staffordot, majd később Laudot is kivégezték. Képünk -Hollar rézmetszete nyomán - Stafford gróf kivégzését mutatja be Londonban.

/15/

A király most már világosan látta, hogy a parlament ténykedése összeegyeztethetetlen a királyi abszolútizmussal és elkerülhetetlen köztük a szakítás. Ezért elhatározta, hogy leszámol a parlamenttel. Parancsára a királyi erődöt, a Towert hadifelhelyezésbe helyezték és az ágyuk csövét a Cityre, a londoni kereskedők központjára irányították. Képünk - Hollar rézmetszete nyomán - a londoni Towert mutatja, a királyi zsarnokság gyűlöletes jelképét.

/16/

I. Károly 1642 január elején nyílt támadásra szánta el magát a parlament ellen. Négy száz fegyveres kíséretében berontott a parlamentre és le akarta tartóztatni az ellenzék vezéreit. Ezek azonban elfogatásuk előtt a Citybe menekültek és riadóztatták az egész várost. A király látta, hogy az első játszmát elvesztette. Ezért közvetlen párthiveivel elmenekült Londonból és északra ment, ahol a feudális rendszer még erős volt. 1642 nyarán a király formálisan is hadat üzent parlamentjének. Ezzel megkezdődött a polgárháború. A polgárháborúval Anglia két táborra szakadt: a király és a parlament táborára. Térképünk a király és a parlament földrajzi elhelyezkedését mutatja be. A parlament kezében lévő körzeteket sátrózás, a király kezében levő területeket pontozás jelzi.

/ 17-18-19/

A polgárháború kitörésével a katonák vették át a szót. Következő képeink néhány korabeli harcost mutatnak be, és pedig:

zsoldost lándzsával és muskétával /17.kép/
lovagot és gyalogost /18.kép/ és végül
lándzsás és dzsidás katonát /19.kép/.

/20/

Annak ellenére, hogy a parlamenti seregeket a nép tulnyomó része támogatta, és sokkal gazdagabb erőforrásokkal is rendelkeztek, mint a királypártiak, a hadiszerecske kezdetben mégis a királypártiak zászlájához szegődött. Ennek részben katonai okai voltak. A királyi hadsereg, az ún. "lovagok" főleg nemesekből állott, akik a katonáskodást élethivatásuknak tekintették, és általában kitűnően és fegyelmezetten harcoltak. Vezérük a király öccse, Rupert herceg volt. A királyi erők főparancsnokát Lely festménye nyomán mutatjuk be.

/21/

A parlamenti hadsereg kudarcának fő oka azonban nem katonai, hanem politikai természetű volt, s a presbiteriánus hadvezetésben rejlett. Az uralmon lévő presbiteriánus párt bizonytalanul, erőtlenséggel irányította a harcot. Főcélja nem a király leverése, hanem a királlyal való kiegyezés volt. Ennek az óvatos, kockázatot kerülő, a döntéstől huzakodó, kiegyezésre hajló hadvezetésnek jellegzetes képviselője volt Lord Fairfax, a parlamenti seregek főparancsnoka. Fairfax képe és aláírása Hoskins miniatűrje nyomán készült.

/22 -23/

A forradalmat a vereségtől a forradalom elszánt hívei, az independentsek és a körük tömörülő néptömegek mentették meg. Az independentsek élén Cromwell Olivér, egy középbirtokos nemes állott. Következő képeink őt mutatják be, mégpedig

ifjkorában /22.kép/ és
férfi korában, harc közben /23.kép/ Utóbbi lovaskép
egy pecsétről.

/24/

Cromwell forradalmi hadvezetése és parasztokból, iparosokból, kis-kereskedőkből, napszámosokból álló "ujtípusu hadserege" a parlamenti seregeknek szerezte meg a győzelmet. Következő csatavázlatunk az első polgárháborút eldöntő naseby-i ütközet lefolyását mutatja 1645.jun.14 -én. A fekete szín a királyi seregeket jelenti, a pontozás a parlamenti erőket. Az ütközet - az ábra tanúsága szerint - úgy kezdődött, hogy a királyi lovasság szétverte a parlamenti sereg balszárnyát, a gyalogság erősen szorongatta a parlament derékhadát. Cromwell "vasbordásai" azonban a jobbszárnyon hatalmas győzelmet arattak. Ezután oldalba és hátba támadták a királyi gyalogságot, s ezzel eldöntötték a csata sorsát.

/25/

Ugyanezzel a taktikával győzött Cromwell új típusu hadserege a királyon és a vele szövetséget kötött presbiteriánusokon a II. polgárháborúban, így az 1648. augusztusában lezajlott prestoni csatában. Ezzel a király sorsa megpecsételkedett. Az alsóház által szervezett legfelsőbb bíróság 1649 januárjában bűnösnek mondta ki I. Károlyt, s 1649 január 30-án mint "zsarnokot, árulót, gyilkost és az állam ellenségét" kivégeztette. Képünk a király kivégzését mutatja.

/26/

A király kivégzésével az angol polgári forradalom elérte tetőpontját. Az 1649-ben megalakult burzsoa köztársaság lényegében a vidéki közép- és kisbirtokos nemességnek, a városi burzsoáziának s az independentes főtisztoknak, a grandoknak diktatúrája volt, amelyet alig kendőzött el a parlament. Az uralomra jutott independentsek egyre közelebb kerültek a presbiteriánusokhoz és egyre inkább eltávolodtak a néptömegektől. Megpecsételte az independentsek és presbiteriánusok szövetségét a népi mozgalmaknak, a levellereknek, a diggereknek leverése. Ezzel a forradalom fölfelé ivelő vonala megtört, a forradalom iránya balról jobbfelé fordult. Ezt a folyamatot tükrözi az angol forradalom osztályharaainak menetét bemutató ábra.

/27/

A belső forradalmi mozgalom, a levellerek és diggerek leverése után a independentsek - Cromwell vezetésével - kegyetlenül levertek az irországi és skóciai felkelést, s tüzzel-vassal gyarmatosították mindkét országot. Képünk Cromwell londoni bevonulását ábrázolja fényes skóciai győzelme után.

/28-29/

Az angol burzsoa köztársaság elég erősnek érezte magát arra, hogy megmérkőzzék gyarmati és kereskedelmi versenytársaival, a hollandokkal és spanyolokkal. Ezekben a harcokban vetette meg Anglia tengeri és gyarmati uralmának alapjait.

Első képünk /28.kép/ Holler rajza nyomán- holland hadihajókat mutat be, a második /29.kép/ a "tenger ura" büszke címét viselő angol hadihajót.

/30-31/

A polgárháboruban és a gyarmati rablói háboruban meggazdagodott pénztőkésék, kereskedők, földesurak, legfőbb törekvése az volt, hogy biztosítsák összeharácsolt vagyonukat mind a királpárti felkelésekkel, mind a népi mozgalmakkal szemben. Ezért támogatták az independentenseket és Cromwellt egy burzsoa-nemesi katonai diktatura létrehozásában. 1653 végén Cromwellt kikiáltották az angol köztársaság örökös lord protektorának. Ezzel megalakult a protektorátus /1653-1659/. Képeink a lordprotektort mutatják be, mégpedig az első kép /30.kép/ Lelynek 1653-ból való festménye alapján, a második /31.kép/ pedig Faithorne allegorikus képe nyomán.

/32-33/

Következő két képünk szintén a protektorátus korából való, Az első /32.kép/ a protektorátus érme /1653/, a második /33.kép/ Anglia nagy pecsétje a protektorátus kikiáltása után.

/34/

A protektorátus, a burzsoa-nemesi katonai diktatura nem tudta megoldani a ráváró feladatokat. A királpárti felkeléseket, megmozdulásokat ugyan elfojtotta, de a néptömegek forradalmi mozgalmát nem tudta leszerelni. Az uralkodó osztály hovatovább nem látott más kivezető utat, mint a monarchia visszaállítását. Cromwell halála /1659/ után a skóciai haderők főparancsnokának, Monk tábornoknak segítségével visszaállították a régi alkotmányt. Képünk Lely festménye nyomán Monk tábornokot, a restauráció szálláscsinálóját mutatja be.

/35/

1660-ban a kivégzett I.Károly fia, II.Károly elfoglalta az angol trónt./1660-1685/. Ezt a fordulatot nevezi a történelem a Stuartok restaurációjának, vagyis a királyi hatalom visszaállításának. Képünk Lely festménye nyomán, II.Károly angol királyt mutatja be. A restauráció a köztársaságból újra királysággá változtatta Angliát. Ez a királyság azonban már nem feudális, hanem burzsoá királyság volt. Királya nem az "isten kegyelméből", hanem a burzsoázia akaratából uralkodott. Ennek a ténynek fel nem ismerése trónjába került I.Károly utódjának, II. Jakabnak /1685-1688/. III. Orániai Vilmos trónraléptével, az un. "dicsőséges forradalommal" végleg megszilárdult a burzsoa rend Angliában.

III. Módszertani rész

Az angol forradalomról szóló diafilmet az általános gimnáziumok III. osztályában "Az angol polgári forradalom" /1642-1689/ c. fejezet letárgyalása után egy óra keretében ajánlatos bemutatni. Már az anyag tárgyalását úgy kell irányítanunk, hogy egyrészt kellő érdeklődést keltsünk a film iránt, másrészt, hogy megteremtjük a szükséges kapcsolatot a tananyag és a film között. Minthogy a film anyaga mind a történelmi események, mind különösen a történelmi szereplők tekintetében túlmegy a tankönyv keretein, okvetlenül szükséges az angol forradalomra vonatkozó ismereteinknek kibővítése, Sz.D.Szkazkin: A XVII. századi angol polgári forradalom, c. tanulmánya /Szk/b/P főiskola, Szikra 1951/, M.A.Borg: Cromwell és kora /Művelt Nép, 1952/ és A.L.Morton: Az angol nép története II. /Hungária én./c. művek alapján. A diafilm-anyag kitűnő, karakterisztikus arcképeit, rövid, hatásos jellemzés keretében mutassuk be, s igyekezzünk rokonszenvet, együttérzést, lelkesültséget kelteni a forradalmárok iránt, haragot, gyűlöletet és megvetést a feudális reakció képviselői iránt. Amikor az egyes társadalmi típusokat bemutatjuk, határozzuk meg egyben társadalmi szerepüket is. A képsorozatból sajnos, szükségszerűen hiányoznak a népi alakok, sőt a népi ügy előharcosai is. John Lilburn éppen úgy, mint Gerard Wistanley, de az előadást kísérő magyarázatban annál jobban ki kell domborítani szerepüket. Fordítsunk gondot "Az angol forradalom osztályharcának menete" c. szemléltető rajz, a polgárháború térképének, s a naseby-i ütközet vázlatának alapos megmagyarázására is. Az eseményeket ábrázoló képekkel kapcsolatban színes, lebilincselő előadásban elevenítsük fel a történelmi tényeket, s igyekezzünk szenvedélyes érzéseket felkelteni tanítványainkban. Befejezésül értékeljük még egyszer az angol forradalom világra szóló jelentőségét, s mutassunk rá a forradalmi szolidaritás jelentőségére napjainkban.

IV. Az anyag értékelése

Háromszáz éve, hogy Angliában, a tőkés termelési mód kialakulásának klasszikus hazájában győzött a polgári forradalom. Ez a forradalom szabaddá tette az utat a kapitalista fejlődés számára, s uralkodó osztállyá emelte a burzsoáziát. Ezzel új korszakot nyitott az emberiség történetében, a kapitalista társadalmi rend uralmának korszakát, az ujkort.

Természetesen ez a megállapítás nem jelenti azt, hogy az angol polgári forradalom után a tőkés termelési mód egy csapásra diadalmaskodott, és a burzsoázia mindenütt elfoglalta az uralkodó helyet. Franciaországban a XVIII. század végén, Németországban, Olaszországban, a Habsburg-monarchiában és a cári Oroszországban pedig csak a XIX. században következett be a polgári átalakulás. Másrészt az első sikeres polgári forradalom, a németalföldiek szabadságharca még az angol forradalom előtt, a XVI. század végén zajlott le. E különböző polgári forradalmak közül mégis teljes joggal az angol polgári forradalomtól számíthatjuk a tőkés társadalom kialakulását, mert a németalföldi forradalom túlnyomórészt kereskedelmi jellegű volt, s nem tudott áttérjedni az iparra; másrészt nemzetközi jelentősége egészen szűkkörű és korlátozott volt.

Ezzel szemben az angol polgári forradalomnak mind gazdasági, társadalmi, mind nemzetközi hatása döntő jelentőségű volt Európa és az egész világ történetére. A XVII. századi angol polgári forradalom olyan országban zajlott le, ahol az ipari kapitalizmus fejlettebb volt, mint bármelyik más államban, s amely ennek eredményeképpen 100 egynéhány év leforgása alatt elsőrendű nagyhatalommá változott. Tehát ez a forradalom nyitotta meg igazában az utat a kapitalista ipar fejlődése előtt, ez teremtette meg az ipari forradalom politikai előfeltételeit, amely viszont magával hozta a tőkés rend végleges diadalát. Bár a kapitalista viszonyok elterjesztésében, a feudalizmus megsemmisítésében és a burzsoázia hatalomrajuttatásában a döntő szót a nagy francia forradalom mondta ki, s bár a feudális abszolútizmus és a feudális nemzeti elnyomás korhadt rendszerére a francia jakobinusok mérték a halálos csapást, és ebből a szempontból a francia forradalom politikailag nagyobb hatású, mégis a francia forradalom korszakalkotó eredményei nem jöhettek volna létre az angol polgári forradalom uttörő munkája nélkül. Joggal tarthatjuk tehát az angol polgári forradalmat a tőkés termelési mód döntő győzelmének és egyben az ujkor kezdetének.

Az angol polgári forradalom után a polgári társadalom lendületés fejlődése következett. A fejlődés a termelés módjának olyan átalakulására vezetett, mely a XVIII. és XIX. század folyamán gyökeresen újjáteremtette a társadalom és gazdaság addigi szerkezetét. A hatalmas átalakulás lényegét Marx szavaival fejezik ki a legvilágosabban és a legnagyobb erővel:

"Az 1648-as és 1789-es forradalmak nem angol és nem francia, hanem európai forradalmak voltak, nem a társadalom egy bizonyos osztályának győzelmei a régi politikai renden; az új európai társadalom politikai rendjének meghirdetése voltak. A burzsoázia győzött bennük; de a burzsoázia győzelme akkor egy új társadalmi rend győzelme volt: a polgári tulajdon legyőzte a feudális, a nemzet a szétforgácsoltságot, a verseny a céhrendszert, a birtokfelosztás a hitbizományt, a földbirtokos azt a régi állapotot, amikor a föld az ur a saját birtokosán, a felvilágosodás a babonát, a család a családi nevet, az ipar a hősi lustaságot, a polgári jog a középkori előjogokat. Az 1648-as forradalom a XVII. század forradalma volt a XVI. századon. Ezek a forradalmak sokkal inkább az egész akkori világ szükségletét fejezték ki, mint a világ azon részeiét, amelyeken lezajlottak: Angliáét, Franciaországét./Marx-Engels: Válogatott Művek I. Szikra, 44-45.l./

Az angol forradalom története éppen ezért rendkívül gazdag és mélyen tanulságos, úgyhogy kétszáz éven keresztül belőle merítette megsemmisítő érveit a feudális reakció és a királyi zsarnokság minden ellensége. Az angol forradalomban nagyvonalokban már megmutatkoztak mindazok a törvényszerűségek, amelyek a polgári forradalmakat olyan csálhatatlanul jellemzik. Csak a legfontosabbra mutatunk rá, arra, hogy ez a burzsoa forradalom is népi forradalom volt, a parasztok és városi plebejusok önfeláldozó hősiessége révén győzedelmeskedett. A burzsoák " ... tulságosan gyávák voltak ahhoz, hogy megvédelmezzék tulajdon érdekeiket". A XVII. századi Angliában a nagyszerű eredményeket nem a burzsoázia vivta ki magának, hanem a forradalmi néptömegek a burzsoázia számára. Ezeknek a harcoknak tapasztalatai azonban nem multak el nyom nélkül a tömegek tudatából. A nép a burzsoázia gyávaságából és árulásából örökre megtanulta, hogy mi az az igazán forradalmi harc a társadal-

mi haladás ellenségeivel szemben, s már a forradalom idejében fel-
lépett a maga egyelőre még ködös és kezdetleges, de mégis határozot-
tan népi jellegű ideológiájával /levellerek, ill. még inkább a dig-
gerek/.

De az angol polgári forradalomnak nemcsak közös, hanem sajátos vo-
násai is vannak a többi polgári forradalomhoz viszonyítva. Ezek
közül legfontosabb az, hogy az angol nemesség egyrészének polgária-
sodása folytán a burzsoázia ezzel az új nemességgel szövetségbe
nem pedig a néppel, mint később a francia burzsoázia. Ez a körü-
lmény már eleve konzervatívvá, parasztellenes jellegűvé alakította
az angol forradalmat. "Az angol forradalom konzervatív jellegének
a rejtélyét - írja Marx - a burzsoázia és a nagybirtokosok jelentős
része közötti tartós szövetséggel magyarázhatjuk. Ez a szövetség
különbözteti meg lényegében az angol forradalmat a franciától, a-
mely a nagybirtokot a parcellázás révén semmisítette meg".

Az angol forradalom tehát kétségtelenül nagy lépéssel vitte előbb-
re az emberiség történetét. Felszabadította a kapitalista termelő-
erőket a feudális béklyókból, hatalmas fellendülést hozott az i-
parban, kereskedelemben, mezőgazdaságban. Ugyanakkor azonban nem
szabad arról sem elfeledkezni, hogy a forradalom sem szüntette
meg az emberiség dolgozó többségének rabságát, hanem a feudális
kizsákmányolás helyett a kapitalista hérrabszolgaság súlyos bi-
lincseit rakta a dolgozókra. A XVII.sz.-ban még messze volt az e-
gész dolgozó nép felszabadulásának órája, a szocialista forradalom.

V. Eszmei-politikai nevelés

Az angol forradalom igen gazdag lehetőségeket nyújt az eszmei-poli-
tikai nevelésre. Először is kimutathatjuk vele azt, hogy az ember-
ség történetében a legnagyobb változásokat mindig a forra-
dalmak hozták, és hogy a forradalmak az osztálytársadalmakban ab-
szolut elkerülhetetlenek, mert a pusztulásra ítélt osztályok harc
nélkül nem adják meg magukat. Ezzel kapcsolatban mutassunk rá arra,
hogy a maga korában a burzsoázia - ha következtlenül és ingadoz-
va is - de mégis csak forradalmi osztály volt a feudális reakció-
val vívott harcban, viszont napjainkban, az imperializmus és pro-
letárforradalmak korszakában minden forradalmiságát elvesztette
és teljesen a politikai reakcióval azonosult. Ez a velejéig reak-
ciós burzsoázia a saját polgári forradalmát "az angol történelem-
nek ezt a nagyszerű szakaszát" /Engels/ is megtagadja, s minden
eszközzel igyekszik befeketíteni s kitörölni a nép emlékezetéből.
Az angol burzsoázia a saját forradalmának csak egy "hagyományát"
tartja tiszteletben, azt, hogy folytatja a megalkuvó Cromwell által
megkezdett politikát: a rabló és telhetetlen kereskedelmi és gyar-
mati terjeszkedés politikáját kifelé s az angol nép embertelen ki-
zsákmányolását és legcsekélyebb tiltakozásának durva elfojtását
befelé. Az angol forradalom igazi hagyományait a proletáriátus és
a dolgozó nép vallja magáénak, amely már abban az időben felállí-
totta a politikai és gazdasági egyenlőségnek /levellerek, diggerek/
a társadalom szocialista átalakításának egyelőre még ködös, elmo-
sódó követeléseit, napjainkban pedig már teljes tudatossággal, a
győzelem biztos tudatával harcol érte. Anglia dolgozói számára, a-
kik napjainkban az igazi népi demokráciáért és a szocializmusért

küzdenek, harci lobogó az angol forradalom emléke, a mi számunkra, a népi demokráciák dolgozói számára pedig történelmi bizonyosság, hogy az angol nép is elindul egyszer - kizsákmányolóit és elnyomóit lerázva - azon az uton, melyen 1642-ben olyan dicsőségesen haladt: a forradalom és szabadság utján.

Készült a Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál Budapest
Felelős vezető: Heitter Imre